

стосунків присвячені численні наукові дослідження, в яких означена проблема розглядається з різних точок зору в яких висвітлені загальна характеристика, структура та функції міжособистісних стосунків (Б. Ананьєва, В. Бехтерева, М. Денісової, М. Касаткіна, О. Лазурського, В. М'ясищева, М. Фігуріна, М. Щелованової); класифікацію міжособистісних стосунків обґрунтували (М.Обозова, Р. Грановська); взаємозв'язки соціальних стосунків із спілкування досліджували (О. Бодальов, Н. Богомолова, Р. Гительмахер, К.Дубовська, Г.Дьяконов).

Аналізуючи та узагальнюючи літературу з даної проблеми, визначили, що міжособистісні стосунки – це взаємозв'язки, які суб'єктивно пережиті між людьми, які об'єктивно проявляються в характері та способах взаємного впливу у процесі спільної діяльності та спілкування. Вони залежать як від конкретних людей, так і від певних соціальних ситуацій, в яких ці стосунки формуються та розвиваються. Зовні особистість може проявляти себе по-різному залежно від реальної ситуації, оскільки внутрішньо вона є відносно стійкою у своїх базових властивостях [1,66].

Література

1. Ануфрієва Н.М., Зелінська Т.М., Єрмакова Н.О. Соціальна психологія: навч. посіб. - К.: Каравела, 2011. – 296 с.
2. Загальна психологія: підр. /О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2009. – 464 с.]
3. Костюк Г.С Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л.М. Проколієнко; Упор. В.В. Андрієвська, Г.О. Балл, О.Т. Губко, О.В. Проскура. – К.: Рад. шк., 1989. – 216 с.
4. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2006. – 360 с.
5. Скібіцька Л.І. Конфліктологія. Навч. Пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 384с.

КОМПОНЕНТИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Капункіна Юлія Сергіївна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир.
Науковий керівник – канд. психол. наук,
доц. Котлова Людмила Олександрівна

Сучасне суспільство переживає кардинальні зміни в усіх сферах своєї життєдіяльності, тому це істотно підвищує вимоги до рівня професіоналізму особистості і вимагає розширення та оновлення освітянського діапазону в плані професійної підготовки фахівців з різних галузей знань. Тому процес комунікації привертає увагу багатьох спеціалістів у різних областях знань: психологія, соціологія, культурологія та інші.

Нами встановлено, що у сучасній психолого-педагогічній та лінгвістичній літературі існують різні підходи до визначення структурних елементів комунікативної компетентності. З точки зору практичного застосування найбільший інтерес, на наше переконання, викликає комунікативна компетентність психолога як основи ефективної організації його професійної діяльності [2].

У межах акмеологічного підходу професійна компетентність розглядається як головний когнітивний компонент професіоналізму особистості, який визначає сферу

професійних поглядів, коло завдань, що розв'язуються, систему знань, які постійно поширюються і при цьому дає змогу виконувати професійну діяльність з високою продуктивністю [3].

Згідно з Л. Захаровою, В. Соколовою, В. Соколовим, професійна компетентність – це здатність працівника ефективно розв'язувати практичні завдання стосовно соціалізації особистості, яка розвивається, забезпечення внутрішніх умов діяльній інтеграції особистості в суспільство за рахунок розвитку ціннісних орієнтацій, формування практичних умінь діяльній соціально бажаній самореалізації [1].

Варто погодитися з думкою Н. Чепелевої, що професійна компетентність майбутнього психолога є складним психологічним утворенням, що забезпечує успішність його майбутньої професійної діяльності й включає в себе систему діяльній-рольових (знання, уміння й навички) та особистісних (професійно важливих якостей) характеристик, важливе місце серед яких займає нарративна компетентність [7].

За визначенням Н. І. Пов'якель, психологічна готовність до партнерства містить когнітивну складову (уміння бути уважним до іншого, адекватно сприймати і відображувати комунікативну інформацію, адекватно бачити проблему, гнучкість і неригідність мислення, рефлексія), емоційно-вольову складову (зацікавленість, позитивна мотивованість тощо), поведінкову складову (адекватність поведінкових реакцій, відсутність проєкцій і конфліктогенів типу зневаги, презирства, образ, натяків тощо) [5, 103].

Психологи В. П. Захаров та Н. Ю. Хрящева називають такі фактори комунікативної компетентності у спілкуванні: знання в галузі психології особистості, групи, спілкування; вміння та навички спілкування; корекція і розвиток установок, потрібних для успішного спілкування; здатність адекватно і повно сприймати і оцінювати себе та інших людей, а також взаємини, що виникають між людьми; корекція та розвиток системи ставлень особистості до проблем і ситуацій, які виникають у процесі спілкування [6].

У своїх дослідженнях російський психолог Л. А. Петровська наголошує на тому, що становленню міжособистісного спілкування найбільше сприяє комунікативна компетентність, тому треба звернути увагу не тільки на її характеристики, а й на комунікатора та на умови, які супроводжують комунікативний контакт. До іваріантних складових комунікативної компетентності відносять: партнерів/учасників, ситуацію, завдання та взаємозв'язки між ними. Звідси випливає, що комунікативна компетентність в узагальненому плані передбачає розвиток адекватної орієнтації людини в самій собі — власному психологічному потенціалі, потенціалі партнера, у ситуації та завданні процесу спілкування [4].

Проаналізувавши компонентний склад професійної компетентності майбутнього психолога, ми дійшли висновку, що у кожній із підструктур професійної компетентності майбутнього психолога можливе виокремлення трьох основних складових: операційний (володіння способами й прийомами діяльності, необхідними знаннями, навичками й уміннями); емоційно-вольовий (емоційне переживання свого ставлення до ситуацій професійної діяльності, самоконтроль, самоорганізація, самоуправління); мотиваційний (інтерес до діяльності, усвідомлення відповідальності за виконання професійних завдань, бажання надавати психологічну допомогу на високому професійному рівні).

Література

1. Захарова Л.Н. Профессиональная компетентность. Умения и психолого-педагогическое проектирование: Учебное пособие. / Л.Н. Захарова, В.В. Соколова, В.М. Соколов. – Нижний Новгород, 1995. – 136 с.

2. Котлова Л. Дослідження рівня комунікативної компетентності студентів-психологів 1 та 3 курсу / Л.Котлова, В.Ковтун // Прикладні аспекти психології особистісного зростання. Збірник наукових праць студентів та викладачів. Випуск 1. / За ред. Л.П. Журавльової, Н.Ф.

Портницької, Ю.Ю. Дем_янчук. – Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. 2015 – С. 94-98.

3. Котлова Л.О. Залежність рівня міжособистісної конфліктності від розвитку комунікативних здібностей у юнацькому віці / Л.О.Котлова // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: зб. наук. пр.. / Київ.нац.ун-т ім.Тараса Шевченка; редкол.: В.І.Судаков [та ін.]. – К.: Логос, 2011. – С.75 – 83.

4. Петровская Л. А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг / Л. А. Петровская. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – 216 с.

5. Пов'якель Н.І. Професіогенез саморегуляції професійного мислення в системі фахової підготовки практичних психологів: Монографія. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2003. – 295 с.

6. Социально-психологический тренинг: учебное пособие / В.П. Захаров, Н.Ю. Хрящева. – Л.: ЛГУ, 1989. – 56 с.

7. Чепелева Н. В. Формування професійної компетентності в процесі вузівської підготовки психолога-практика / Н. В. Чепелева // Актуальні проблеми психології. – К. : Ін-т психології АПН України. – 1999. – Вип. 19. – С. 271–279.

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПРИ ПЕРЕХОДІ В СЕРЕДНЮ ШКОЛУ

Кирильчук Інна Василівна
асистент кафедри психології розвитку
та консультування,
Саліонович Маргарита Олексіївна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка
м Житомир

Дослідження адаптаційного процесу молодших школярів при переході до середньої ланки навчального процесу дає можливість організувати системний і комплексний підхід з питань успішної адаптації та профілактики дезадаптації учнів.

Умови навчання в середній школі передбачають достатньо високі вимоги до інтелектуального та особистісного розвитку кожного учня. Через це у деяких учнів можуть з'являтися труднощі. Це закономірно, адже діти вступають у новий період життя. Допомогати дитині в цей період можуть насамперед батьки, якщо в них є певні психолого-педагогічні знання з цього питання, а також шкільний психолог та вчителі.

Загальні аспекти проблеми адаптації розглядалися вітчизняними та зарубіжними психологами: Л. Виготським, С. Рубінштейном, О. Леонтьєвим, В. Петровським, Г. Сел'є, Ж. Піаже, Г. Хомич, І. Булах, О. Морозовим, А. Фурманом, Л. Божович, О. Скрипченко, Д. Ельконіним, А. Прихожан, Г. Цукерман, О.Сизовою, Л. Ясюковою та ін.

У розвиток загальної теорії соціально-психологічної адаптації значний внесок зробили вітчизняні психологи: Л. С. Виготський, В. В. Давидов, А.Ф. Лазурский, А. А. Налчаджян, А. В. Петровський, Л. А. Петровська, Н. І. Сарджвеладзе та ін.

Суть цієї теорії полягає в тому, що соціально-психологічна адаптація (СПА) являє собою, з одного боку, процес і результат активного пристосування до видозміненого середовища за допомогою найрізноманітніших соціальних засобів (дій, вчинків, діяльності); а з другого боку – це компонент дійового ставлення індивіду до світу, провідна функція якого полягає в оволодінні умовами і обставинами свого буття. Поряд з цим, СПА являє собою складову осмислення і розв'язання типових, переважно репродуктивних задач і проблем прийнятих, чи ситуативно